

Bediüzzaman'ın: "İstihdam olunuyoruz." ifadelerini nasıl anlamalıyız? Bu ifadeleri kader ve İslam itikadı açısından değerlendirir misiniz?

Soru: Bediüzzaman'ın: "**İstihdam olunuyoruz**" ifadelerini nasıl anlamalıyız? Bu ifadeleri kader ve İslam itikadı açısından değerlendirir misiniz? Bu kapsamda ortaya atılan aşağıdaki iddialara da ayrı ayrı cevap verir misiniz?

Cevap: "**İstihdam olunuyoruz**" demek, "bu konuda Allah -kendi lütuf ve merhametiyle- bizi istihdam ediyor, bize doğru yolu gösteriyor; yoksa biz kendi gücümüzle, kendi ferasetimizle bu güzel işlere muvaffak olmazdık" demektir. Bu ifade yüksek bir imanın yansımasıdır. Bu imana ulaşmamış kimselerin bunu anlamaması normaldir, fakat böyle yüksek bir ruha teslim olmaması -iman şuuru bakımından- bir tuhafıktır. Burada sözü fazla uzatmadan bu sözlerin ne kadar isabetli olduğunu gösteren ayetlerden bir kaçının mealini veriyoruz:

a. Fatıha Suresinde "Bizi sen hidayete erdir" duası, hidayet vermenin, yani dosdoğru yolda, Kur'an yolunda istihdam etmenin, Allah'a ait olduğunu gösteriyor.

b. "**Resulüm! Sen sevdiğini/istediğini hidayete erdiremezsin, fakat Allah dilediğini hidayete erdirir.**" (Kasas, 28/56) mealindeki ayette açıkça ifade ediliyor ki, insanları doğru yolda istihdam etmek Allah'a aittir.

c. Kıyamet günü cennet yolcusu olanlar; "**Bizi bu yola ileten/bu yolda istihdam eden Allah'a hamd olsun. Eğer O, bizi bu yola sevk etmeseydi, biz -kendi başımıza- asla bu yolu bulamazdık.**" (Araf, 7/43) diyeceklerdir. Dünyadaki iman ve Kur'an yolundaki bütün hizmetlerinin ve kulluklarının bir şükürü olarak Allah'a hamd edeceklerini bildiren Allah, hidayet işinin Allah'ın bir lütuf ve ihsanı olduğunu ders vermektedir.

* * *

İddia: Ben şu vazife-i kudsiyede bilmeyerek istihdam olunurdum. Siz bilerek hizmet ediyorsunuz, bahtiyarsınız.

Cevap: Yani ben çocukluğumdan beri, Risale- Nur hizmetini netice verecek şekilde bir rotayı takip ediyordum. Fakat hayatımın bu rotası, beni Risale-i Nur gibi kutsî bir hizmete götüreceğini bilmiyordum. Siz ise, şimdi bizzat bunu görüyor ve bilerek hizmet ediyorsunuz. Bunun itiraza sebep olacak bir tarafı yoktur.

* * *

İddia: İhtiyarımız ve haberimiz olmadan, birisi bizi istihdam ediyor; biz bilmeyerek, bizi mühim işlerde çalıştırıyor. Delilimiz şudur ki: Şuurumuz ve ihtiyarımızdan hariç bir kısım inâyâta ve teshilâta mazhar oluyoruz.

Cevap: Bediüzzaman hazretleri bu ifadesiyle şunu ilan ediyor ki; “yaptığımız işler, bizim çapımızı aşan işlerdir. Bir incir çekirdeği, -kendi çapının çok üstünde- bir incir ağacını yüklemekle, Allah’ın sonsuz ilim ve kudretine, bu garip işin arkasında O’nun bu ilim ve kudretinin bulunduğu, yani incir çekirdeğinin istihdam edildiğine işaret ettiği gibi, bizim de yaptığımız bu kutsi hizmette bizim şeref payımız çok azdır. Asıl bu güzel hizmetin sahibi Rahman ve Rahim olan Rabbimizdir ki, o bu konuda bizi istihdam ediyor.”

Aslında bu tevazu ifadesi, kâmil bir iman şuurunun yansımasıdır. Bilindiği gibi Allah Kur’an’ında, maddî servetiyle şımaran Karun’un **“Ben bu servete ilmim ve becerim sayesinde kavuştum.”** (Kasas, 28/78) mealindeki ifadesini bir nankörlük olarak değerlendirmiş ve “Karun şunu da bilmiyor muydu ki Allah, kendisinden daha güçlü ve serveti daha fazla olan kimseleri helak etmişti?” mealindeki ifadeyle onu tehdit etmiş ve bu tehdidini bizzat uygulamaya koymuştur.

Şimdi Kur’an’ın bu açık beyanı ortada olduğu halde, Bediüzzaman hazretlerini, “bu işi biz kendi ilmimiz ve becerimizle yapıyoruz” demediği, “bu hizmetimiz Allah’ın bize ve insanlara bir lütfu, bir ihsanıdır” dediği için eleştiri konusunu yapan, hangi akla hizmet ediyor? Anlamak mümkün değil!

* * *

İtirz Edilen Kısım:

"Hususan, Sözler’in ve risalelerin neşrinde ve tashihatında ve yerlerine yerleştirmekte ve tesvid ve tebyîzinde, fevkalme'mûl kerametkârâne bir teshilâta mazhar oluyoruz..."

Hem mâişet hususunda o kadar şefkatle besleniyoruz ki; en küçük bir arzu-yu kalbimizi, bizi istihdam eden sâhib -i inâyet tatmin etmek için, fevkalme'mûl bir sûrette ihsan ediyor. Ve hâkezâ... İşte bu hal gayet kuvvetli bir işâret-i gaybiyedir ki, biz istihdam olunuyoruz. Hem rızâ dairesinde, hem inâyet altında bize Hizmet-i Kur'aniye yaptırılıyor."(1)

"Şimdi bence kat'iyet peyda etmiştir ki; ekser hayatım, ihtiyar ve iktidarımın şuur ve tedbirimin haricinde öyle bir tarzda geçmiş ve öyle garip bir surette ona cereyan verilmiş, tâ Kur'ân-ı Hakîme hizmet edecek olan bu nevi risaleleri netice versin. Adeta bütün hayat-ı ilmiyyem, mukaddemât-ı ihzariyye hükmüne geçmiş. Ve Sözler ile vaz-ı Kur'ânın izharı, onun neticesi olacak bir surette olmuştur. Hattâ şu yedi sene nefyimde ve gurbetimde ve sebepsiz

ve arzumun hilâfında tecerrüdüm; ve meşrebime muhalif yalnız bir köyde imrar-ı hayat etmekliğim ve eskiden beri ülfet ettiğim hayat-ı içtimaiyyenin çok rabıtalardan ve kaidelerinden nefret edip terketmekliğim; doğrudan doğruya bu hizmet-i Kur'aniyeyi hâlis, sâfi bir surette yaptırmak için bu vaziyet verildiğine şüphem kalmamıştır. Hattâ çok defa bana verilen sıkıntı ve zulmen bana karşı olan tazkiyat perdesi bir dest-i inâyet tarafından, merhametkârâne, Kur'ânın esrarına hasr-ı fikr ettirmek ve nazarı dağıtmamak için yapılmıştır kanaatindeyim. Hattâ eskiden mütâlâya çok müştak olduğum halde, bütün bütün sair kitapların mütâlâasından bir men', bir münacebet ruhuma verilmişti. Böyle gurbette medar-ı teselli ve ünsiyet olan mütâlâyı bana terkettiren, anladım ki, doğrudan doğruya âyât-ı Kur'âniyenin üstad-ı mutlak olmaları içindir."

"Bir dest-i inâyet altında hizmet-i Kur'aniyede istihdam edildiğimize dâir çok enva-i işârât-ı gaybiyeyi hissettik ve bâzılarını gösterdik."(2)

"(...) siyâset yoluyla idâre ve âsâyişin zararına hayat-ı içtimaiyeye karışmaktan şiddetle men'edilmişiz."(3)

İddia:

İnsanın fiillerinin kime nisbet edileceği, kelâm ilminin uğraştığı meşhur meselelerdendir. Çoğu itikadî mezhep, sırf bu soruya verdikleri cevaba binaen doğmuştur. Bilindiği gibi, insanın yapıp ettiklerini sadece insanın kendisine izafe edip, "kul kendi yaptıklarının yaratıcısıdır" diyenler Kaderiyeyi; kuldan uzaklaştırıp Allah'a izafe edenler, kulun yaptığı işleri gücü, iradesi ve seçme serbestisi olmaksızın mecburen yaptığını iddia edenler de Cebriyeyi oluşturur.

Sünnet ve Cemaat Ehli ile düşünürler topluluğu ise, muhdes fiillerin zorunlu ve isteğe bağlı olarak iki tür olduğu inancındadırlar: 1. Zorunlu (zarurî), 2. İsteğe bağlı (ihtiyarî).

Zorunlu fiil için hayat, kudret ve seçme (ihtiyar) şart değildir, ama ihtiyarî fiil için hayat, kudret ve ihtiyar şarttır. Bununla birlikte bütün bunların yaratıcısı Allah'tır. Ancak, söz konusu fiiller, kendisinde var olduğu nesneye nisbet ve izafe edilir. Nabiz hareketi zorunlu fiildir. Aynı şekilde titreyerek hareket eden kimsenin organının hareketi de böyledir. (...) İnsan şişeyi kırdığında şişe kırılır. Burada kırılma zarurî fiil olup, kırma ihtiyarî fiildir.

Şerhu'l-Akaid'de bu konu şöyle açıklanmıştır:

İnsanların, sevap ve mükâfat almaya, ceza ve azap görmeye esas teşkil eden ihtiyarî fiilleri vardır.

Cebriyenin "Esas itibariyle insanın kendine ait bir fiili yoktur. İnsanın hareketleri tıpkı cansız maddelerin hareketleri gibidir. Bu hareketler kudrete, kasta ve iradeye dayanmaz" iddiası doğru değildir.

Bu görüş batıldır. Zira biz, bir "el ile tutma" hareketiyle bir "titreme" hareketini zarurî olarak ayırt etmekteyiz. İkisinin değil de, sadece birinci nevi fiillerin iradeye ve ihtiyara dayandığını biliyoruz.

Bu görüşün batıl oluşunun diğer bir sebebi de şudur: Esas itibariyle insanın kendine ait fiilleri bulunması, (bazı vazifelerle) mükellef ve mesul olmaması, fiillerinden dolayı sevap ve cezaya hak kazanmaması, öncesinde irade ve kast bulunması icap eden "namaz kıldı", "oruç tuttu", "yazdı" gibi fiillerin mecaz yoldan değil de, hakikat olarak ona isnat edilmemesi ve bu gibi hususların doğru olmaması gerekir.

İddiaya Cevap:

Atın kişnemesini bülbülün nağmeleri ile karıştıran, "her makamın geçerli bir sözü olduğunu" bilmeyen, her şeyini Allah'a teslim ettiğini söyleyen yüz binlerce İslam âlim ve meşayihinin sözlerini görmezlikten gelen kimseye tavsiyemiz; aşağıdaki ayetlere ciddi kulak vermesidir:

"(Ey Müminler!) Siz savaşta onları/müşrikleri kendi kuvvetinizle öldürmediniz, lâkin Allah onları öldürdü. Resulüm! Sen de (düşmanın bozguna uğramasına neden olan o çakılları) attığın vakit sen atmadın, lâkin (onları) Allah attı."(Enfal, 8/17).

"Allah o kâfirleri, elleri boş olarak, kin ve öfkeleriyle geri çevirdi. Müminlerin savaşmasına hâcet bırakmadı. Herkes anladı ki, Allah pek kuvvetlidir, her şeye galiptir. O kâfir düşmanlara içerden destek vererek hıyanet eden Ehl-i Kitaptan Beni Kureyza'yı da kulelerinden indirdi ve kalplerine korku saldı, bir kısmını öldürüp, bir kısmını esir aldınız."(Ahzab, 33/25-26).

"O'dur güldüren ve ağlatan, O'dur öldüren ve yaşatan."(Necm, 53/43-44).

"Ey insan! Sana gelen her iyilik Allah'tandır. Başına gelen her fenalık ise senin kendi nefsendendir."(Nisa, 4/79).

"Allah dilediği kimseyi nuruna iletir."(Nur, 24/35).

"(Şuayb): Muvaffak olmam sadece Allah'ın yardımıyla olur. Onun

İçin ben de yalnız O'na dayanıyor, O'na yöneliyorum.”(Hud, 11/88).

Enaniyeti kabartan güzellikleri kendine almayı, bu konuda yüce Yaratıcıyı devre dışı bırakmayı; nefsi küçülten kötülüklerin faturasını ise kadere yüklemeyi marifet bilenlere, Hz. Peygamber(a.s.m); “kendisi dahil hiç kimsenin kendi amelleriyle cennete giremeyeceğini, herkesin ancak Allah'ın rahmetiyle cennetlik olacağını” bildirdiğini hatırlatırız; dikkatli oluna...

İddia:

Muhammed Abduh da Tevhid Risalesi'nde şunları söyler:

Aklı ve duyguları selim olan her insan, isteyerek yaptığı işlerin (ef'âlu'l-ihdiyâriyye) bilincinde olduğunu hisseder; bu işlerin neticelerini aklı ile ölçer ve onları iradesiyle gerçekleştirir ve nihayet sahip olduğu kudretle ifa eder. Bu hakikati inkâr etmek, insan için, akla ve fikre karşı çıkararak kendi varlığını inkâr etmek demektir.

Yukarıda Nur Risaleleri'nden aktardığımız cümleler, ısrarla edilgen (pasif, meful) fiillerle kurulmuştur ki, bu cümlelerin iradeyi ve ihtiyarı inkâr ettiği açıktır. Oysa, Said Nursî'nin bu konuda Cebriyenin görüşünü benimsediği söylenemez. O hâlde, Said Nursî yukarıda aktardığımız sözleri niçin söylemiştir?

İddiaya Cevap:

Kader Risalesi'nde, ihtiyarî ve ızdırarî (iradeye bağlı ve iradeye bağlı olmayan) fiillerin ne anlama geldiği hususu çok güzel ifade edilmiştir. Aslında bu eleştiriyi yapanlar, Bediüzaman'ın bu işi en iyi bilenlerden biri olduğunu çok iyi bilirler. “Oysa, Said Nursî'nin bu konuda Cebriyenin görüşünü benimsediği söylenemez.” şeklindeki itirafları bunun göstergesidir.

Bunların derdi başkadır; Risale-i Nurların milyonlarca insanın kalbini fethetmesini yalan gerekçeler uydurarak engellemeye çalışıyorlar. Bütün çabalarına rağmen, iki elin parmağı kadar adamlara müspet manada bir etki bırakmayan bu kişiler, Risale-i Nur'un da kendi eserleri gibi olduğunu lanse etmek istiyorlar. Milyonlarca insanın onayını alan, hem ilmen hem aklen hem vicdanen hem de dinen hiçbir mahzur taşımayan bu gerçekleri, havsalanıza sıkıştırıyorsanız, bari sükut edin ki, itibarınızı koruyun. Şairin dediği gibi:

“Söz bilersen söz söyle ki seni irfan bilsinler / Söz bilmezsen sükût eyle, bari insan sansınlar.”

İddia:

Çünkü ona, Nur Risaleleri'nin yazdırılması (!) yetmemektedir. Ona bu risaleleri yazdıran Allah, aynı zamanda bu risalelerin tercümanlığı gibi ağır bir görevi de yerine getirebilmesi için, onu ta çocukluğundan beri buna göre yetiştirmiştir! Fikri, dikkati dağılmasın diye, ona ilim bile tahsil ettirilmemiş, ilm-i Kur'an rüyasında öğretilmiş, Kur'an haricindeki bütün kitaplardan men edilmiştir! Hatta, Nur suresinin 35. ayetindeki "(...) **neredeyse ateş ona dokunmasa da yağı ışık verir. (...)**" cümlesinin ebcedî tefsirinde; Said Nursî'nin de ateşsiz yandığı, tahsil için külfet ve ders meşakkatine muhtaç olmadan kendi kendine nurlandığı, âlim olduğu bile iddia edilmiştir. Tabî ki, ekser hayatı da ihtiyar ve iktidarının, şuur ve tedbirinin haricinde gelişecektir!

Said Nursî amacına erişmiş; onun bu sözleri şakirtleri üzerinde istediği etkiyi göstermiştir.

İddiaya Cevap:

Hizmetkârlığı makamata her zaman tercih eden, meşrebini -pederâne, mürşidane esaslara göre değil- kardeşlik üzerine kuran, talebelerine; **"Benden himmet beklemeyin, benim sizden himmet ve dua bekleme hakkım var."** diyecek kadar tevazu gösteren, **"Hayatta iken -tam bir ihlâsa sahip olmam için- beni insanlardan uzaklaştıran bir hikmet, öldükten sonra da devam etmesini ister. Bu sebeple, kabrim birkaç kişiden başka kimsenin bilmemesi gerekir."** diyen ve bu ferasetinde yanılmayan bir ihlas âbidesi için, gösteriş heveslisi gibi lanse etmek, Müslümana değil insana bile yakışmayan bir düşünce tarzıdır.

İddia:

Madem bu hizmet münhasıran re'yiniz ile değil, istihdam olunuyorsunuz; nasıl Mübelliğ-i Kur'an, Fahr-i Cihan, Habib-i Yezdân Sallâllahu Aleyhi Vesellem Hazretleri bir gün "el-yevme ekmeltu lekum dînekum" ferman-ı celilini tebliğ buyurmakla aynı zamanda vazife-i Risaletinin hitâmına remzen işaret eylemişti. Muhterem Üstadın da hizmeti kâfi görülürse, bildirilir kanaatındayım.

Zikredilen cümle, Mâide suresinin 3. ayetinde yer almaktadır:

"(...) Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. (...)"

Görüldüğü gibi, Said Nursî'nin görevi Hz. Peygamber'in göreviyle; Nur Risaleleri de Kur'an ile aynı plâtformda telâkki edilmiş, işlevleri âdeta özdeşleştirilmiştir.

İddiaya Cevap:

Hayatı boyunca, Risale-i Nurları Kur'an'ın manevî bir tefsiri olduğunu, Kur'an'ı açıklarken, onun sayesinde kendi sözlerinin de güzelleştiğini vurgulayan, **“Kur'an'ın sönmez ve söndürülmez bir güneş olduğunu bütün dünyaya ispat edeceğini”** dava eden ve bunu fiilen bütün dünyaya gösteren, milyonlarca insanın imanlarını kurtaran bir zatı, *"kendi eserlerini Kur'an gibi göstermeye çalıştığını"* iddia etmek, Arşı titretecek bir iftiradır.

Yüzlerce ayet ve hadis, Allah'ın Resulüne benzemeyi, Kur'an gibi yaşamayı emredip teşvik ederken, hadiste *"gerçek alimler peygamberlerin varisi"* olarak bildirilirken, ilim ve amel noktasında Hz.Peygamber (a.s.m)'in yolunu takip eden, ona benzemeye çalışan ve o benzemekten ötürü şeref-yab olduğunu söyleyen, dinsizliğin en revaçta olduğu bir dönemde, onun yolundan ayrılmak şöyle dursun, onun getirdiği hakikatlerin bir tek meselesi için söyleyen, değil Hz.Peygamber(a.s.m)'le -haşa- boy ölçüşmek, **“Onun ahabının bir kıtmiri olmayı büyük bir şeref sayan”** Bediüzzaman gibi, şu ahirzaman fitnesinde asr-ı saadeti yaşayan bir mümin olarak arz-ı endam eden bir şahsiyeti, bu göz önündeki hayatının tersiyle eleştiren kimse, cahillikten başka hangi sıfatı olabilir. Biz Nur talebesi olarak bunlara da şefkatle el uzatacağız. Onların imanları için dua edeceğiz.

İtiraz Edilen Kısım:

Son olarak, Bediüzzaman'ın Mektubat'ta geçen şu sözlerini Ehl-i insafın dikkatine sunuyoruz:

“Sözler hakkında, tevazu suretinde demiyorum; belki bir hakikati beyan etmek için derim ki:

"Sözlerdeki hakaik ve kemâlât benim değil, Kur'ân'ındır ve Kur'ân'dan tereşşuh etmiştir. Hattâ Onuncu Söz, yüzer âyât-ı Kur'âniyeden süzölmüş bazı katarattır. Sair risaleler dahi umumen öyledir."

"Madem ben öyle biliyorum. Ve madem ben fâniyim, gideceğim. Elbette bâki olacak bir şey ve bir eser, benimle bağlanmamak gerektir ve bağlanmamalı. Ve madem ehl-i dalâlet ve tuğyan, işlerine gelmeyen bir eseri, eser sahibini çürütmekle eseri çürütmek âdetleridir. Elbette, semâ-yı Kur'ân'ın yıldızlarıyla bağlanan risaleler, benim gibi çok itirazâta ve tenkidâta medar olabilen ve sukut edebilen çürük bir direk ile bağlanmamalı."

"Hem madem örf-ü nâsta, bir eserdeki mezâyâ, o eserin masdarı ve menbaı zannettikleri müellifinin etvârında aranılıyor. Ve bu örfe göre, o hakaik-i âliyeyi ve o cevâhir-i galiyeyi kendim gibi bir müflise ve onların binde birini kendinde gösteremeyen şahsiyetime mal etmek, hakikate karşı büyük bir haksızlık olduğu için, risaleler

kendi malım değil, Kur'ân'ın malı olarak, Kur'ân'ın reşehât-ı meziyâtına mazhar olduklarını izhar etmeye mecburum."

"Evet, lezzetli üzüm salkımlarının hâsiyetleri, kuru çubuğunda aranılmaz. İşte ben de öyle bir kuru çubuk hükmündeyim."(4)

Cevap:

Bu sözlerin sahibini mahiyetinin aksiyle göstermeye gayret edenler, mele-i âla'nın sakinleri tarafından nefretle temaşa edilmektedir, keşke bunu bilselerdi!..

Dipnotlar:

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Sekizinci Mektup, Yedinci Risale.](#)

(2) bk. [age.](#)

(3) bk. [Şualar, On Dördüncü Şua.](#)

(2) bk. [Mektubat, Yirmi Sekizinci Mektup, Yedinci Risale.](#)